

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

**Навчально-науковий Інститут мистецтв
Кафедра управління соціокультурною діяльністю, шоу-бізнесу та івентменеджменту**

**МАЛАНЮК Т.З.
ШИКЕРИНЕЦЬ В.В.
ФЕДОРАК В.В.
КАЧМАР О.В.
ДУТЧАК О.І.**

ІСТОРІЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Навчально-методичний посібник

**Івано-Франківськ
2024**

УДК 94:316.61]331.348(075.8)
М 18

Рекомендовано до друку Вченою Радою Навчально-наукового Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
Протокол № 1 від 18 вересня 2024 р.

Рецензенти:

Польова Л. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри готельно-ресторанної та курортної справи Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Гуменюк Г.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри туризмознавства і краєзнавства Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Маланюк Т.З., Шикеринець В.В., Федорак В.В., Качмар О.В., Дутчак О.І. Історія соціокультурної діяльності: Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2024. 34 с.

У навчально–методичному посібнику викладено навчальний матеріал: тестові й індивідуальні завдання, питання для самостійної підготовки студентів, список рекомендованої літератури з дисципліни Історія соціокультурної діяльності. Згідно з навчальними програмами, програмовий матеріал послідовно розкриває об’єкт-предметну сутність навчальної дисципліни, дає уяву про минуле та сучасний стан історії соціокультурної діяльності.

Для студентів вищих навчальних закладів, які готуються працювати менеджерами соціокультурної діяльності, викладачів вузів, а також фахівців, що займаються історією соціокультурної діяльності.

© Маланюк Т.З., 2024

Шикеринець В.В., 2024

Федорак В.В., 2024

Качмар О.В., 2024

Дутчак О.І., 2024

© Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника, 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ОПРАЦЮВАННЯ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ.....	13
ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ.....	15
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	18
ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ СТУДЕНТІВ.....	19
ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	20
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ.....	22
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	28
СЛОВНИК ТЕРМІНІВ.....	29

ПЕРЕДМОВА

На сучасному етапі розвитку нашого суспільства актуальною є проблема історії дозвілєвої діяльності.

Формування історії соціокультурної діяльності, як наукового напрямку, є її міждисциплінарний історико–педагогічний характер. Як результат – дві тенденції розвитку. По–перше, це зв'язок сучасних досліджень в галузі історії соціокультурної діяльності із загальнокультурними історичними дослідженнями, розглядають історію соціокультурної діяльності як частини історії культури взагалі. Так до 1990–х рр. культурне дозвілля вивчався лише в контексті суспільно–побутового життя, як засіб ідеологічного виховання (в рамках історії культосвітньої роботи), а також у контексті протиставлення робітника, позаробочого і вільного часу. По–друге, розгляд її як частини загальної теорії історії соціокультурної діяльності, ділиться на так звану тріаду: теорія, історія і практика.

Історія соціокультурної діяльності опирається на дані таких наукових дисциплін як історія, філософія, історія культури, культурологія, географія.

На протязі свого історичного розвитку людина мала можливість розкрити себе, проявити свої здібності, задовольнити свої потреби. У вільний час людина виховувала дітей, читала книжки, спілкувалася з друзями, бувала на природі тощо.

Важливу роль у підготовці фахівців менеджменту соціокультурної діяльності посідає дисципліна «Історія соціокультурної діяльності».

Навчально–методичний посібник містить структурно–логічні блоки для проведення лекцій, практичних занять, список рекомендованої літератури, тестові завдання, завдання для самоконтролю оволодіння навчальним матеріалом. Зазначені матеріали спрямовані на методичне забезпечення вивчення дисциплін.

Навчально–методичний посібник надає можливість ґрунтовніше сприймати лекційний матеріал, системно та всебічно готуватись до практичних занять, самостійно досліджувати процеси, що відбуваються на світовому туристичному ринку та соціокультурної діяльності.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра управління соціокультурною діяльністю, шоу-бізнесу та
івентменеджменту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія соціокультурної діяльності

Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень

Освітня програма «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Затверджено на засіданні кафедри
управління соціокультурною діяльністю,
шоу-бізнесу та івентменеджменту
Протокол № 1 від «30» серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія соціокультурної діяльності
Викладач (-і)	Маланюк Т.З, к.п.н., доцент.
Контактний телефон викладача	0975952780
E-mail викладача	taras.malaniuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Курс спрямований на вивчення особливостей та основних історичних аспектів соціокультурної діяльності. Програма курсу побудована з урахуванням нової ролі людини у сучасному суспільстві, з необхідністю формувати у випускника уміння адаптуватися до умов професійної діяльності. Теоретичні знання, під час вивчення дисципліни, повинні сприяти формуванню чіткого уявлення про шляхи соціокультурного розвитку суспільства, його закономірності та відмінності, що дасть змогу не лише визначити негативні та позитивні тенденції цього процесу, але й усвідомити можливі шляхи перспективних напрямків розвитку.	
3. Мета і завдання навчальної дисципліни	
Мета навчальної дисципліни «Історія соціокультурної діяльності» - полягає у висвітленні процесу розвитку (видозміни) явищ соціально-культурної діяльності на різних історичних етапах, розкриття механізму і закономірностей цього розвитку, а також таких його складових як періодизація історії соціокультурної діяльності, опис стану, тенденцій, умов функціонування, виявлення причин, чинників та інших властивостей явищ соціально-культурної діяльності, що впливають на процес їх розвитку. Завдання навчальної дисципліни є - розкрити витоки соціокультурної діяльності в історії культури, завдання та соціокультурні наслідки; - здатність розглядати історію соціокультурної діяльності в зв'язку з певним типом культури, виявити особливості їх мотивації; - прослідкувати зміни соціокультурної діяльності в різні періоди історії.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичних проблем у соціокультурній сфері, у галузі освіти і науки, креативної економіки та культурних практик, що передбачає застосування теорій та методів менеджменту культури і мистецтва та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 10. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 17. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 18. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК 19. Здатність критично усвідомлювати взаємозв'язок між культурними, соціальними та економічними процесами.

СК 26. Здатність діяти соціально відповідально

СК 29. Здатність виявляти, використовувати, інтерпретувати, критично аналізувати джерела інформації в області менеджменту соціокультурної сфери.

СК 30. Здатність розробляти та впроваджувати сучасні форми забезпечення соціокультурного партнерства.

Програмні результати навчання:

РН 1. Визначати базові професійні поняття та використовувати термінологічний апарат менеджера соціокультурної діяльності.

РН 8. Визначати соціокультурний потенціал різних стейкхолдерів культурного життя.

РН 10. Вивчати, узагальнювати та адаптовувати найкращий досвід соціокультурної розбудови.

РН 12. Формулювати, аргументувати професійні завдання.

РН 14. Оцінювати наслідки прийнятих організаційно-управлінських рішень.

РН 17. Формувати професійні мережі, адвокації та лобіювати інтереси проєкта/сектора (галузі).

РН 18. Проявляти самостійність суджень та самокритичність у процесі дискусії.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	30
семінарські заняття / практичні / лабораторні	36
Самостійна робота	114

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
---------	---------------	------------------------	-----------------------------

2	Менеджмент соціокультурної діяльності	1	нормативний
---	---	---	-------------

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	семінар заняття	сам. роб.
Тема 1. Історія соціокультурної діяльності» як навчальна дисципліна. Соціокультурна діяльність у стародавніх слов'ян.	2	2	6
Тема 2. Практика соціокультурної діяльності періоду княжої доби (X-XIV ст.).	2	2	6
Тема 3. Соціокультурна діяльність Галицько-Волинської держави.	2	2	6
Тема 4. Український соціокультурний простір у литовсько-польську добу.	2	2	6
Тема 5. Соціокультурна діяльність в Україні в XVII ст.	2	2	6
Тема 6. Українське козацтво як соціокультурний феномен.	2	2	6
Тема 7. Просвітництво в Україні (XVIII ст.).	2	2	6
Тема 8. Соціокультурні процеси на українських землях у колоніальних умовах Росії та Австро-Угорщини.	2	2	6
Тема 9. Соціокультурна діяльність в період національного відродження в Україні (кінець XIX – початок XX ст.).	2	2	6
Тема 10. Модерністський соціокультурний простір в українському та світовому контексті.	2	2	6
Тема 11. Соціокультурна діяльність України в період української революції та сталінського тоталітаризму (1914 – початок 1950-х рр.).	2	2	6
Тема 12. Сфера дозвілля та соціокультурні процеси в 1956-1980-ті рр.	2	2	6
Тема 13. Соціокультурна діяльність в умовах розбудови української державності.	2	2	7
Тема 14. Сучасний стан розвитку соціокультурної діяльності.	2	2	10
Тема 15. Перспективні напрями та методи розвитку соціокультурної діяльності в Україні та світі: основні тенденції сьогодення.	2	2	10
ЗАГ.:	30	36	114
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			

Загальна система оцінювання курсу	Форми контролю знань студентів: • поточний; • підсумковий семестровий (залік). Оцінювання здійснюється за національною та ECTS шкалою на основі 100-бальної системи. (п. 8.3. Види контролю «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (Наказ ректора № 417 від 03.07.2023 р.). 100-бальна шкала переводиться у відповідну національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС – A, B, C, D, E, FX, F). Загальні 100 балів включають: Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки студентів із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях. Оцінки у національній шкалі («відмінно» – 5, «добре» – 4, «задовільно» – 3, «незадовільно» – 2), отримані студентами, виставляються у журналах обліку відвідування та успішності академічної групи (питома вага оцінки – 50%). Контроль самостійної роботи дозволяє оцінити рівень сформованості відповідних компетентностей. Виконується на платформі D-Learn за тематикою курсу (оцінюється від 0 до 10 балів) та у формі есе (письмова робота в електронному вигляді) – (оцінюється від 0 до 5 балів). Загальна питома вага оцінки за контроль самостійної роботи – 15 %. Семестрова контрольна робота – дозволяє оцінити рівень сформованості відповідних компетентностей. Виконується на платформі D-Learn за тематикою курсу. Питома вага оцінки – 15%. Тестовий контроль проводиться двічі за семестр. Кожен з яких оцінюється у 10 балів. Загальна максимальна кількість балів, відповідно, 20. Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється в університеті. Підсумковий семестровий контроль – сума балів поточного контролю, семестрової контрольної роботи та контролю самостійної роботи. Підсумковий семестровий контроль виносяться на останню академічну годину (практичне заняття) опанування курсу.
Вимоги до письмової роботи	Письмова робота включає певні теми завдань за тематикою курсу.
Практичні заняття	Оцінюється у п'ятибальній шкалі Поточні оцінки, які отримуються під час практичних занять, сумуються й множаться на коефіцієнт.
Умови	Отримання інтегральних результатів до останнього заняття – 25 балів.

допуску до підсумково го контролю	Студентам, які мають пропуски, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість відповідно до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими правилами.
7. Політика навчальної дисципліни	
Письмові роботи	Робота виконана на певну тему обсягом не більше 4 сторінок
Академічна доброчесність	Атмосферу довіри, взаєморозуміння, взаємоповаги потрібно будувати щоденно. Політика ректорату спрямована на академічну доброчесність, прозорість та законність діяльності. Задля цього розроблено та впроваджено «Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», «Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», «Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» і опубліковано їх на сайті. В університеті академічна доброчесність передбачається за замовчуванням. Це означає, що всі здані роботи є результатом вашої розумової праці та творчості. Якщо ви подали роботу когось іншого, повністю або частково, без належного цитування, завдання буде оцінене в 0 балів (без права перездачі)
Відвідування занять	Усі студенти, незалежно від форми навчання, зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю. Відпрацювання пропущених занять відбувається у перший день за графіком консультацій викладача з навчальної дисципліни, за винятком поважної причини у студента (документальне підтвердження) згідно «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (п.4)».
Неформальна освіта	Зараховуються як підсумковий контроль, результати онлайн курсів на платформах Coursera, Prometheus, які відповідають програмі навчальної дисципліни. Рекомендовані: - Академічна доброчесність: онлайн-курс для викладачів https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+AI101+2021_T2 - Безпека в інтернеті під час війни: практичний курс https://prometheus.org.ua/course/course-v1:MINZMIN+ISWT101+2023_T2 9. Сучасне керівництво проектами – мистецтво порушення правил https://prometheus.org.ua/prometheus-free/sovremenne-kerivnitstvo-proektamy-porushennya-pravyl/ - Критичне мислення для освітян https://prometheus.org.ua/course/course-v1:CZ+CTFT101+2017_T3 - Культура та політика: багатозначність (взаємо)зв'язків https://prometheus.org.ua/prometheus-free/culture-politics/ - Спадщина для соціальної згуртованості під час війни: кейси українських культурних дієвців https://www.prostir.ua/?news=onlajn-kurs-vid-prometheus-spadschyna-dlya-sotsialnoi-zhurtovanosti-pid-chas-vijny-kejsy-ukrajinskyh-kulturnyh-dijevtsiv

8. Рекомендована література

1. Аркас М. Історія України-Русі з малюнками. Київ : Наш формат, 2015. 456 с.
2. Бойко О. Д. Історія України : підручник. Київ : Академвидав, 2018. 717 с.
3. Донцов, Д. Культурологія: де шукати наших істор. традицій. Дух нашої давнини : есеї. Харків: Фоліо, 2021. 604 с.
4. Комаринська З. М. Історія України: навч. Посібник. Львів : Магнолія 2006, 2015. 451с.
5. Історія української культури : навчальний посібник / за ред. О. Ю. Павлової. Рек. МОН. Київ : ЦУЛ, 2012. 352 с.
6. Історія української культури: навч. посібник / за ред. О. Ю. Палової. 2-е вид., переоб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2017. 340 с.
7. Історія світової культури : навч. посібник / керівник авт. колективу Л. Т. Левчук. – 3-тє вид., перероб. і доп.; Рек. МОН. Київ : ЦУЛ, 2017. 400 с.
8. Історія української культури. Практикум / Ю. С. Сабадаш, Ю. Нікольченко, Л. Дабло. Київ. : Ліра-Київ, 2022. 138 с.
9. Лекції з історії світової та вітчизняної культури : навч. посібник / за ред. А. Яртися, В. Мельника. 2-ге вид., перероб. і доп.; Рек. МОН. Львів : Світ, 2005. 568 с.
10. Мельник, А. І. Історія України: навч. посібник. Київ : ЦУЛ, 2018. 88 с.
11. Мицик Ю. Історія України: навч. посіб. Київ : КЛІО, 2015. 680 с.
12. Корнієвський, О. А. Становлення і розвиток державності та громадянського суспільства в Україні : навч. посібник. Чернігів : Освітній центр, 2015. 260 с.
13. 30 років незалежності України: у 2-х томах. т. 1 : До 18 серпня 1991 року / Олександр Бойко. Харків. : Фоліо, 2021. 446 с.
14. Яців, Р. Українське мистецтво ХХ століття: Ідеї, явища, персоналі : збірник статей. Львів : Інститут народознавства НАН України, 2006. 349 с.

Маланюк Т.З, к.п.н., доцент, доцент кафедри управління соціокультурною діяльністю, шоу бізнесу та івентменеджменту

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ОПРАЦЮВАННЯ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ

Лекції займають важливе місце у вивченні дисципліни «Історія соціокультурної діяльності» студентами. Вони є основою та інструментом, які допомагають студентам ефективно орієнтуватися у навчальному процесі, надаючи знання, необхідні для подальшого глибшого вивчення предмета, а також роз'яснюючи складні поняття та положення. Активна участь студентів у лекціях є запорукою успішного засвоєння необхідного обсягу знань, що сприятиме формуванню кваліфікованого спеціаліста з відповідним рівнем знань і навичок. На початку лекції викладач зазвичай оголошує тему, план проведення та рекомендує навчальну літературу і джерела. Під час лекції студенти повинні уважно слухати викладача, аналізувати отриману інформацію та конспектувати найважливіші моменти. Наприкінці лекції студенти мають можливість задати викладачеві питання для роз'яснення незрозумілого. Належне ведення конспекту під час лекції сприятиме збереженню необхідної інформації та надасть йому змогу в подальшому проаналізувати її. Уважне ведення конспекту під час лекції допоможе зберегти важливу інформацію та дозволить в подальшому її проаналізувати.

Робота над конспектами лекцій

Під час підготовки до семінарських та практичних занять студент уважно переглядає свій конспект лекції та повторно аналізує отриману інформацію. При вивченні матеріалу лекції він порівнює викладене на лекції з тим, що він законспектував, відповідно до плану семінарського заняття, який міститься в навчально-методичному комплексі та методичних матеріалах для проведення семінарів і практичних занять з обраної дисципліни. Якщо в конспекті відсутній матеріал з окремих питань лекції, або якщо певні питання розкриті не повністю, або ж винесені на самостійне опрацювання чи написання реферату, студенту необхідно звернутися до рекомендованих підручників, навчальних посібників, статистичних даних тощо.

Робота з навчальною, науковою літературою, джерелами

Працюючи з підручниками, навчальними посібниками та джерелами (матеріалами Держкомстату України, офіційними сайтами туристичних підприємств та інтернет-ресурсами), а також науковою і спеціалізованою літературою, важливо отримати максимальну кількість теоретичних знань і необхідних відомостей. Перш ніж почати роботу з цими джерелами, студент повинен ознайомитися з їх змістом, щоб визначити, чи варто їх опрацьовувати і чи мають вони відношення до вивченого курсу. Лише після цього можна вибрати відповідні матеріали для вивчення (глави, розділи тощо) і розпочати їх детальне вивчення. Під час опрацювання матеріалу важливо з'ясувати суть вивченого питання, не оминаючи визначення незрозумілих чи нових слів і термінів, а також роз'яснюючи їх значення за допомогою словників, довідників або контексту речення.

При вивченні матеріалів з підручників, навчальних посібників, а також під час роботи з науковою та спеціалізованою літературою важливо аналізувати прочитане в контексті прослуханих лекцій та зроблених конспектів. Необхідно робити логічні висновки і записувати незрозумілі моменти для подальшого їх обговорення на практичних заняттях. Тому, під час опрацювання матеріалів, студентам рекомендується розробити зручну для себе систему позначок, яка може включати підкреслення, нотатки на полях книг або нормативно-правових актів, виписки, використання маркерів різних кольорів, формулювання інших авторів та посилання на різні джерела, а також запис важливих відомостей на окремих аркушах. Це допоможе ефективно фіксувати опрацьований матеріал. Окрім того, під час роботи з науковою та спеціалізованою літературою студент може знайти посилання на джерела, які не зазначені в навчально-методичному комплексі. Це, безумовно, є корисним для самостійного та глибшого вивчення правового матеріалу.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ (плани практичних занять)

ЗАНЯТТЯ №1.

ТЕМА: «ІСТОРІЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ» ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

1. Основні поняття. Об'єкт, предмет навчальної дисципліни.
2. Мета і завдання.
3. Періодизація історії соціокультурної діяльності.

ЗАНЯТТЯ №2.

ТЕМА: СОЦІОКУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ДАВНІХ СЛОВ'ЯН

1. Обрядовість у давніх слов'ян: залежність звичаїв і обрядів від язичницьких вірувань .
2. Язичницькі свята у слов'ян: значення, типологія, особливості.
3. Релігія слов'янських племен та особливості язичницьких вірувань і пантеону божеств.
4. Народне виховання як основа формування культури членів общини.

ЗАНЯТТЯ №3.

ТЕМА: СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕРІОДУ КНЯЖОЇ ДОБИ (X-XIV СТ.)

1. Фактори змін у соціально-культурній діяльності в XII- XIV ст. «Слово о полку Ігоревім».
2. Християнізація Русі та її значення для розвитку української культури.
3. Формування соціальної структури та політичної влади.

ЗАНЯТТЯ №4.

ТЕМА: ОСВІТА І МИСТЕЦТВО ПЕРІОДУ КНЯЖОЇ ДОБИ

1. Наука та освіта.
2. Характеристика мистецтва Київської Русі.
3. Ярмарки. Видовища.

ЗАНЯТТЯ №5.

ТЕМА: СОЦІОКУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОЇ РУСІ

1. Соціально-історичні умови соціокультурного розвитку Галицько-Волинської Русі та її характерні риси.
2. Освітні традиції Галицько–Волинської держави.
3. Літописання у Галицько–Волинській державі.
4. Мистецтво Галицько–Волинської держави.

ЗАНЯТТЯ №6.

ТЕМА: СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ В XIV-XVI СТ.

1. Поширення гуманізму. Гуртки як осередки культури. Острозький гурток. Острозька академія.
2. Роль книгодрукування в культурній діяльності. Іван Федоров і поширення типографій.
3. Братства як осередки соціально-культурної діяльності.
4. Католицькі, протестантські та православні навчальні заклади.

ЗАНЯТТЯ №7.

ТЕМА: ЛІТЕРАТУРА І МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ В XIV-XVI СТ.

1. Українська література в кінці XV і XVI ст.
2. Розвиток архітектурного будівництва в кінці XV і XVI ст.
3. Українська скульптура та ікона.

ЗАНЯТТЯ №8.**ТЕМА: СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ В XVII СТ.**

1. Вплив гуманістичних та реформаційних ідей в Україні.
2. Києво-Могилянський колегіум.
3. Соціально-економічний розвиток України (розвиток міст, торгівля, ремесла).
4. Соціальна структура населення України (шляхта, селяни, міщани, духовенство).
5. Берестейська унія, відновлення та реформування православ'я Петром Могилою.

ЗАНЯТТЯ №9.**ТЕМА: УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН.**

1. Поява козацтва та його значення для розвитку української культури.
2. Духовна культура козацької держави.
3. Козацьке шкільництво.

ЗАНЯТТЯ №10.**ТЕМА: ХАРАКТЕРНІ РИСИ УКРАЇНСЬКОГО (МАЗЕПИНСЬКОГО) БАРОКО.**

1. Характерні риси українського (мазепинського) бароко в архітектурі.
2. Козацьке бароко в літературі.

ЗАНЯТТЯ №11.**ТЕМА: ПРОСВІТНИЦТВО В УКРАЇНІ (XVIII СТ.)**

1. Особливості соціокультурного розвитку України під впливом ідей епохи просвітництва як культурно-політичного контексту української історії.
2. Особливості розвитку мистецтва доби Просвітництва (архітектура, живопис, музика).
3. Роль в історії Григорія Сковороди – останнього генія Старої України.

ЗАНЯТТЯ №12.**ТЕМА: СОЦІОКУЛЬТУРНІ ПРОЦЕСИ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У КОЛОНІАЛЬНИХ УМОВАХ РОСІЇ ТА АВСТРО-УГОРЩИНИ**

1. Причини, передумови українського національного відродження.
2. Українська література на шляху від просвітництва до романтизму.
3. Політико-визвольний рух в Україні.
4. Розвиток освіти і науки в Україні.
5. Українське мистецтво XIX ст.

ЗАНЯТТЯ №13.**ТЕМА: СОЦІОКУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ПЕРІОД НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ В УКРАЇНІ (КІНЕЦЬ XIX – ПОЧАТОК XX СТ.).**

1. Роль І. Франка в національно-культурному русі та М. Грушевського у розвитку української національної культури.
2. Вплив реалізму на розвиток українського мистецтва (література, театр, музика, живопис).
3. Народні свята в культурній традиції українців у XIX – на поч. XX ст.
4. Роль меценатства в розвитку соціокультурної діяльності.

ЗАНЯТТЯ №14.**ТЕМА: МОДЕРНІСТСЬКИЙ СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР В УКРАЇНСЬКОМУ ТА СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ.**

1. Сутність європейського модернізму в соціокультурній діяльності в Україні.
2. Імпресіонізм.
3. Модерн та сецесія в українській культурі.

4. Символізм, його сутність.
5. Авангардизм: європейський та український контекст

ЗАНЯТТЯ №15.

ТЕМА: СОЦІОКУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ В РОКИ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1914 – 1923 РР.

1. Основні тенденції у розвитку культури. Соціокультурні процеси в Україні в роки Першої світової війни.
2. Розвиток освіти та науки.
3. Новітні тенденції, національна самобутність у театральному, образотворчому мистецтві та літературі у часи Центральної Ради, Гетьманату, Директорії УНР. ЗУНРУ.

ЗАНЯТТЯ №16.

ТЕМА: СОЦІОКУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ТОТАЛІТАРИЗМУ.

1. Український культурний ренесанс 1920-х рр. Політика українізації та її вплив на розвиток культури.
2. Культура в умовах утвердження тоталітаризму 30-х років.
3. Розвиток культури на західноукраїнських землях у міжвоєнний період.
4. Роль руху дисидентів у боротьбі за національну культуру.

ЗАНЯТТЯ №17.

ТЕМА: СОЦІОКУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ НОВОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ РЕАЛЬНОСТІ.

1. Формування нової соціокультурної дійсності та її риси.
2. Сучасний етап соціокультурної діяльності.

ЗАНЯТТЯ №18.

ТЕМА: СОЦІОКУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ НОВОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ РЕАЛЬНОСТІ.

1. Формування нової соціокультурної дійсності та її риси.
2. Сучасний етап соціокультурної діяльності.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1. Дайте визначення поняття соціокультурна діяльність.
2. Проаналізуйте основні дефініції соціокультурної діяльності.
3. Визначіть роль і місце соціально-культурної діяльності в історико-культурному процесі.
4. Визначіть основні стадії соціокультурного розвитку первісного суспільства
5. З'ясуйте особливості соціокультурної діяльності в період палеоліту
6. Визначіть відмінності соціокультурного розвитку періоду палеоліту та мезоліту.
7. Проаналізуйте роль діячів науки у вирішенні проблеми походження українського народу.
8. З'ясуйте які носії культур проживали на території України.
9. Проаналізуйте соціальну структуру Галицько-волинської держави
10. Визначіть основні надбання культури Галицько-Волинської держави.
11. Проаналізуйте суспільно-політичні умови культурного життя на теренах України XIV–XVII ст.
12. Дайте оцінку діяльності ранніх гуманістів України.
13. Визначіть роль літератури епохи просвітництва у соціокультурній діяльності України.
14. Проаналізуйте особливості соціокультурної діяльності України XVIII–I поч. XIX ст. як складової європейського культурно-історичного простору.
15. Проаналізуйте діяльність українських митців в XIX ст.
16. Визначіть роль реалізму як мистецького стилю в українській культурі.
17. Проаналізуйте громадську діяльність І. Франка в національно-культурному русі.
18. Визначіть роль історичної науки М. Грушевського у розвитку української національної культури.
19. З'ясуйте культурні орієнтації українського націоналізму після завершення I світової війни.
20. Визначіть сутність європейського модернізму в соціокультурній діяльності в Україні.
21. Дайте характеристику специфіці української культури межі століть.
22. Назвіть спільні риси імпресіонізму в різних видах мистецтва.
23. Як проявляється модерн як стильовий напрям?
24. Які особливості соціокультурної діяльності доби відновлення української державності (1917–1920 роки)?
25. Які наслідки мала політика українізації?
26. Дайте характеристику національного і культурного піднесення в країні в 20–ті рр. XX ст.
27. Визначіть роль Наукового товариства ім. Тараса Шевченка.
28. Проаналізуйте причини зростання національно-культурного руху в Україні у післявоєнний період.
29. Визначіть основні напрями розвитку національної культури в період перебудови.
30. Проаналізуйте соціальні реформи у сфері культури та мистецтва.
31. Які зміни проходили в сфері культури після проголошення незалежності України?
32. Визначіть соціалізацію культури.
33. Як проходить зміна соціальної орієнтації й ідеалів в суспільстві?
34. Визначіть перспективи розвитку засобів масової комунікації щодо змісту національної культури.

ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ

1. Теоретичні основи історії соціокультурної діяльності.
2. Поняття та особливості ІСД.
3. Основні історичні періоди розвитку ІСД.
4. Методологічні основи до вивчення ІСД.
5. Процес трансформації дозвілля.
6. Історичний досвід розвитку соціокультурної діяльності.
7. Історико–культурні періоди первісної доби.
8. Археологічні культури.
9. Стадії соціокультурного розвитку первісної доби.
10. Культурне освоєння навколишнього середовища первісною людиною.
11. Еволюційний розвиток людини.
12. Формування соціальних відносин у первісному суспільстві.
13. Головні результати антропогенезу.
14. Зразки матеріальної культури первісної людини.
15. Неолітична революція.
16. Роль у соціо культурогенезі і його значення.
17. Світогляд у первісній культурі.
18. Мистецтво первісних людей та їх єдність з матеріальним і духовним життям.
19. Кам'яні комплекси у первісному суспільстві.
20. Генетична спорідненість українців з іншими слов'янськими народами.
21. Культурний етногенез стародавнього населення України.
22. Прояви українського менталітету.
23. Етнокультурні проблеми походження слов'ян.
24. Визначення спільних ознак автохтонного походження українців.
25. Формування монолітної єдності культурних процесів на території України.
26. Визначення та визнання генетичних витоків української культури.
27. Визначення археологічних періодів культури стародавнього населення України.
28. Визначення змін у господарській діяльності мезолітичної людини.
29. Загальні тенденції прогресу економіки неолітичного суспільства.
30. Соціальний аспект неолітичної епохи.
31. Основні складові трипільської землеробської культури.
32. Формування передумов соціокультурного розвитку Княжої доби.
33. Особливості суспільного життя в Київській Русі.

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДО ДИСЦИПЛІНИ

1. Основні поняття. Об'єкт, предмет навчальної дисципліни.
2. Мета і завдання.
3. Періодизація історії соціокультурної діяльності.
4. Обрядовість у давніх слов'ян: залежність звичаїв і обрядів від язичницьких вірувань 5. 5.
5. Язичницькі свята у слов'ян: значення, типологія, особливості.
6. Релігія слов'янських племен та особливості язичницьких вірувань і пантеону божеств.
7. Народне виховання як основа формування культури членів общини.
8. Фактори змін у соціально-культурній діяльності в XII- XIV ст. «Слово о полку Ігоревім».
9. Християнізація Русі та її значення для розвитку української культури.
10. Формування соціальної структури та політичної влади.
11. Наука та освіта.
12. Характеристика мистецтва Київської Русі.
13. Ярмарки. Видовища.
14. Соціально-історичні умови соціокультурного розвитку Галицько-Волинської Русі та її характерні риси.
15. Освітні традиції Галицько-Волинської держави.
16. Літописання у Галицько-Волинській державі.
17. Мистецтво Галицько-Волинської держави.
19. Поширення гуманізму. Гуртки як осередки культури. Острозький гурток. Острозька академія.
20. Роль книгодрукування в культурній діяльності. Іван Федоров і поширення типографій.
21. Братства як осередки соціально-культурної діяльності.
22. Католицькі, протестантські та православні навчальні заклади.
23. Українська література в кінці XV і XVI ст.
24. Розвиток архітектурного будівництва в кінці XV і XVI ст.
25. Українська скульптура та ікона.
26. Вплив гуманістичних та реформаційних ідей в Україні.
27. Києво-Могилянський колегіум.
28. Соціально-економічний розвиток України (розвиток міст, торгівля, ремесла).
29. Соціальна структура населення України (шляхта, селяни, міщани, духовенство).
30. Берестейська унія, відновлення та реформування православ'я Петром Могилою.
31. Поява козацтва та його значення для розвитку української культури.
32. Духовна культура козацької держави.
33. Козацьке шкільництво.
34. Характерні риси українського (мазепинського) бароко в архітектурі.
35. Козацьке бароко в літературі.
36. Особливості соціокультурного розвитку України під впливом ідей епохи просвітництва як культурно-політичного контексту української історії.
37. Особливості розвитку мистецтва доби Просвітництва (архітектура, живопис, музика).
38. Роль в історії Григорія Сковороди – останнього генія Старої України.
39. Причини, передумови українського національного відродження.
40. Українська література на шляху від просвітництва до романтизму.
41. Політико-визвольний рух в Україні.
42. Розвиток освіти і науки в Україні.
43. Українське мистецтво XIX ст.
44. Роль І. Франка в національно-культурному русі та М. Грушевського у розвитку української національної культури.
45. Вплив реалізму на розвиток українського мистецтва (література, театр, музика, живопис).
46. Народні свята в культурній традиції українців у XIX – на поч. XX ст.
47. Роль меценатства в розвитку соціокультурної діяльності.
48. Сутність європейського модернізму в соціокультурній діяльності в Україні.

49. Імпресіонізм.
50. Модерн та сецесія в українській культурі.
51. Символізм, його сутність.
52. Авангардизм: європейський та український контекст
53. Основні тенденції у розвитку культури. Соціокультурні процеси в Україні в роки Першої світової війни.
54. Розвиток освіти та науки.
55. Новітні тенденції, національна самобутність у театральному, образотворчому мистецтві та літературі у часи Центральної Ради, Гетьманату, Директорії УНР. ЗУНРУ.
56. Український культурний ренесанс 1920-х рр. Політика українізації та її вплив на розвиток культури.
57. Культура в умовах утвердження тоталітаризму 30-х років.
58. Розвиток культури на західноукраїнських землях у міжвоєнний період.
59. Роль руху дисидентів у боротьбі за національну культуру.
60. Формування нової соціокультурної дійсності та її риси.
61. Сучасний етап соціокультурної діяльності.
62. Формування нової соціокультурної дійсності та її риси.
63. Сучасний етап соціокультурної діяльності.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1.Процес виникнення людини має назву:

- а) антропоморфізм;
- б) антропогенез;
- в) антропоцентризм;
- г) антропософія

2.Міф – це:

- а) символічні уявлення людей про світ;
- б) витвір мистецтва;
- в) клинописне письмо;
- г) художні твори.

3. Перші пам'ятки Трипільської культури, городища і кургани скіфської епохи, а також археологічні культури східних слов'ян досліджував:

- а) Еванс;
- б) Картер;
- в) Д. Трамп;
- г) В. Хвойка.

4. На теренах України залишили по собі пам'ятки давні:

- а) Шумери;
- б) Греки;
- в) Єгиптяни;
- г) Китайці.

5. У слов'янській міфології бог весняної плодючості, розвитку природи та дітонародження:

- а) Перун;
- б) Велес;
- в) Ярило;
- г) Сварог.

6. У слов'янській міфології бог родючості, блискавки й грому, війн і воїнства:

- а) Перун;
- б) Велес;
- в) Сварог;
- г) Дажбог.

7. На чорноморському узбережжі свою назву зберегло давньогрецьке місто:

- а) Херсонес;
- б) Одессос;
- в) Євпаторій;
- г) Феодосія.

8. Найпопулярнішим давньогрецьким героєм у культурі античного Причорномор'я був:

- а) Тезей;
- б) Геракл;
- в) Одісей;
- г) Прометей.

9. Праслов'янські культури I–V ст.:

- а) Райковецька, Волинцівська, Роменська;
- б) Зарубінецька, Черняхівська, Київська;
- в) Буго–Дністровська, Трипільська, Дніпро–Донецька;
- г) Липецька, Комарівська.

10. Пектораль з Товстої Могили, гребінь із Солохи, срібна ваза з Чортомлику – це шедеври художньої культури:

- а) греків;
- б) римлян;
- в) скіфів;
- г) слов'ян.

11. Залишки театру в Північному Причорномор'ї збереглися в:

- а) Херсонесі;
- б) Ольвії;
- в) Пантикапеї;
- г) Німфеї.

12. Поширенню в Північному Причорномор'ї та Криму греко–римської культури та християнства на початку нашої ери сприяли:

- а) скіфи;
- б) сармати;
- в) кіммерійці;
- г) готи.

13. Хрещення киян здійснив князь:

- а) Аскольд;
- б) Ігор Рюрикович;
- в) Володимир Мономах;
- г) Володимир Святославович.

14. Князь Володимир, за легендою, хрестився в:

- а) Херсонесі;
- б) Пантикапеї;
- в) Боспорі;
- г) Києві.

15. Апостол Андрій Первозваний, за легендою, на місці сучасного Києва:

- а) заснував монастир;
- б) заклав церкву;
- в) установив хрест;
- г) хрестив киян.

16. До князя Володимира, за легендою, з пропозицією прийняти їхню релігію приходили:

- а) поляки;
- б) німці;
- в) литовці;
- г) угорці.

17. Володимир, за легендою, перед хрещенням киян наказав покарати «кумира» – Перуна:

- а) спалити;
- б) розрубати;
- в) підвісити;
- г) укинути у воду.

18. Київ, за легендою, засновано на землях племені:

- а) деревлян;
- б) полян;
- в) сіверян;
- г) тиверців.

19. Захопивши Київ, варяги, за літописом, убили князів:

- а) Кия, Щека, Хорива;
- б) Аскольда, Дира;
- в) Ольгу та Ігоря;
- г) Олега, Святослава.

20. Особливу роль Києву, за літописом, – «мати городам руським» – призначив князь:

- а) Аскольд;
- б) Володимир;
- в) Святослав;
- г) Олег.

21. Ім'ям Щека в Києві названо:

- а) ріку;
- б) яр;
- в) гору;
- г) гай.

22. Ім'ям Либіді в Києві названо:

- а) гору;
- б) урвище;
- в) ріку;
- г) озеро.

23. Перша в Київській Русі школа була заснована князем:

- а) Ярославом Мудрим;
- б) Володимиром Святим;
- в) Володимиром Мономахом
- г) Ярославом Осмомислом.

24. Перша в Київській Русі школа була заснована в:

- а) Софійській лаврі;
- б) Десятинній церкві;
- в) церкві святого Василя;
- г) Печерській лаврі.

25. Перша в Київській Русі бібліотека була заснована в:

- а) Печерській лаврі;
- б) Десятинній церкві;
- в) Софійській лаврі;
- г) Андріївському монастирі.

26. Перша в Європі школа для дівчат була заснована в:

- а) Десятинній церкві;
- б) Печерській лаврі;
- в) Софійській лаврі;
- г) Андріївському монастирі.

27. Про широке розповсюдження освіти в XI–XIII віках на нашій території свідчить велика кількість археологічних знахідок:

- а) писал;
- б) берестяних грамот;
- в) папірусів;
- г) пергаментів.

28. «Повчання» – це звернення до нащадків князя:

- а) Володимира Мономаха;
- б) Святослава Ігоревича;
- в) Володимира Святославовича;

г) Ігоря Рюриковича.

29. «Слово Данила Заточника» – це заклик:

- а) до князів єднатися;
- б) до нащадків – дбати про народ;
- в) шанувати освіченість, а не походження;
- г) пишатися країною.

30. «Слово про похід Ігоря» – це заклик:

- а) князів дбати про народ;
- б) до князів – єднатися;
- в) шанувати освіченість;
- г) пишатися своєю країною.

31. «Слово про Закон і Благодать» – це заклик:

- а) дбати про свій народ;
- б) до князів – єднатися;
- в) шанувати особистість, а не походження;
- г) пишатися своєю країною – рівною серед рівних у християнському світі.

32. Походження слов'янства пояснюється:

- а) «Словом про Закон і Благодать»;
- б) «Повістю минулих літ»;
- в) «Словом про похід Ігоря»;
- г) «Словом Данила Заточника».

33. Першим українським друкованим твором вважається:

- а) Листвиця;
- б) Златоструй;
- в) Шестокрил;
- г) Апостол.

34. Мистецтво використовувало функцію універсальної форми пізнання світу в культурі:

- а) Античності;
- б) Середньовіччя;
- в) Відродження;
- г) Просвітництва.

35. В українській художній культурі стиль ренесанс передусім стверджувався у:

- а) живописі;
- б) скульптурі;
- в) архітектурі;
- г) літературі.

36. Серед українських гуманістів епохи Відродження не було:

- а) Юрія Дрогобича;
- б) Станіслава Оріховського;
- в) Герасима Смотрицького;
- г) Пантелеймона Куліша.

37. «Русинським Демосфеном» та «сучасним Цицероном» у XVI ст. називали:

- а) Герасима Смотрицького;
- б) Юрія Дрогобича;
- в) Станіслава Оріховського;
- г) Івана Вишенського.

38. Видатний вчений–гуманіст XV ст., доктор астрономії, філософії та медицини, ректор Болонського університету:

- а) Микола Копернік;
- б) Джордано Бруно;
- в) Юрій Дрогобич;
- г) Галілео Галілей.

39. Центром гуманістичного руху в період раннього українського Відродження був:

- а) Київ;
- б) Острог;
- в) Луцьк;
- г) Кременець.

40. У вертепній драмі доби Ренесансу виступали:

- а) професійні актори;
- б) мандрівні дяки;
- в) ляльки (маріонетки);
- г) учні і студенти.

41. Зразком для вітчизняних архітекторів епохи Відродження був:

- а) давньогрецький Парфенон;
- б) давньоримський Пантеон;
- в) храм св. Софії в Константинополі;
- г) собор Паризької Богоматері (Нотр-Дам де Парі).

42. Як називається зображення із різнокольорових камінців:

- а) фреска;
- б) мозаїка;
- в) графіті;
- г) розпис.

43. Назва хронологічно послідовного запису історичних подій:

- а) агіографія;
- б) апокриф;
- в) літопис;
- г) повість.

44. Хто з київських князів зібрав першу бібліотеку:

- а) Ольга;
- б) Володимир Великий;
- в) Ярослав Мудрий;
- г) Володимир Мономах.

45. Пам'ятка архітектури Київської Русі, внесена до списку пам'яток культури світового рівня ЮНЕСКО:

- а) Софійський Собор;
- б) Михайлівський Золотоверхий Собор;
- в) Десятинна церква;
- г) Успенський Собор.

46. Ареал поширення Трипільської культури:

- а) територія Балкан та Подунав'я;
- б) від лісової смуги румунського Прикарпаття на заході до середнього Придніпров'я на сході;
- в) сучасна Київщина;
- г) сучасна Полтавщина.

47. Назва давньослов'янського свята проводів зими:

- а) Івана Купала;
- б) Коляда;
- в) Щедрівка;

г) Масляниця.

48. Василіанський орден – це:

- а) протестанти;
- б) єзуїти;
- в) уніатське чернецтво;
- г) кальвіністи.

49. Діячем літератури кінця XX ст. – початку XXI ст. є:

- а) Павло Тичина;
- б) Максим Рильський;
- в) Юрій Андрухович;
- г) Іван Франко.

50. Спільні культурні риси, сильне почуття єдності та солідарності, чітке усвідомлення національної ідентичності, закорінене в історії, притаманні:

- а) етносу;
- б) нації;
- в) суперетносу;
- г) соціальному класу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аркас М. Історія України-Русі з малюнками. Київ : Наш формат, 2015. 456 с.
2. Бойко О. Д. Історія України : підручник. Київ : Академвидав, 2018. 717 с.
3. Донцов, Д. Культурологія: де шукати наших істор. традицій. Дух нашої давнини : есеї. Харків: Фоліо, 2021. 604 с.
4. Комаринська З. М. Історія України: навч. Посібник. Львів : Магнолія 2006, 2015. 451с.
5. Історія української культури : навчальний посібник / за ред. О. Ю. Павлової. Рек. МОН. Київ : ЦУЛ, 2012. 352 с.
6. Історія української культури: навч. посібник / за ред. О. Ю. Палової. 2-е вид., переоб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2017. 340 с.
7. Історія світової культури : навч. посібник / керівник авт. колективу Л. Т. Левчук. – 3-тє вид., перероб. і доп.; Рек. МОН. Київ : ЦУЛ, 2017. 400 с.
8. Історія української культури. Практикум / Ю. С. Сабадаш, Ю. Нікольченко, Л. Дабло. Київ. : Ліра-Київ, 2022. 138 с.
9. Лекції з історії світової та вітчизняної культури : навч. посібник / за ред. А. Яртися, В. Мельника. 2-ге вид., перероб. і доп.; Рек. МОН. Львів : Світ, 2005. 568 с.
10. Мельник, А. І. Історія України: навч. посібник. Київ : ЦУЛ, 2018. 88 с.
11. Мицик Ю. Історія України: навч. посіб. Київ : КЛЮ, 2015. 680 с.
12. Корнієвський, О. А. Становлення і розвиток державності та громадянського суспільства в Україні : навч. посібник. Чернігів : Освітній центр, 2015. 260 с.
13. 30 років незалежності України: у 2-х томах. т. 1 : До 18 серпня 1991 року / Олександр Бойко. Харків. : Фоліо, 2021. 446 с.
14. Яців, Р. Українське мистецтво ХХ століття: Ідеї, явища, персоналі : збірник статей. Львів : Інститут народознавства НАН України, 2006. 349 с.

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

Соціально-культурна діяльність - діяльність соціальних суб'єктів, суть і зміст якої складають процеси збереження, трансляції, освоєння і розвитку традицій, цінностей, норм у сфері художньої, історичної, духовно-моральної, екологічної і політичної культури.

Соціокультурна діяльність - це сфера діяльності, спрямована на стимулювання у різних соціальних груп населення ініціативи і творчості, на формування соціально-психологічного комфорту у людей, на перетворення навколишнього мікросередовища (сім'я, друзі, товариші по службі і т. д.).

Соціально-культурне замовлення (СКЗ) - форма договірних стосунків між місцевими органами культури і колективом культурно-освітнього закладу, що виражається в досягнутій угоді про розробку і реалізацію соціально-значущого культурного проекту, цільової творчої програми. СКЗ фінансується в порядку наднормативного фінансування за програмно-цільовим принципом.

Соціально-культурна послуга - послуга із задоволення духовних, інтелектуальних потреб і підтримка нормальної життєдіяльності споживача.

Культурна діяльність - визначається як творча, господарська, наукова, бібліотечна, інформаційна, музейна, освітня, культурно-дозвілєва та розважальна діяльність, спрямована на створення, тиражування, розповсюдження, демонстрування, популяризацію, збереження і використання культурних благ та культурних цінностей для задоволення культурних потреб громадян.

Соціальна робота - галузь наукових знань, академічна дисципліна та професійна діяльність, спрямована на підтримання і надання кваліфікованої допомоги будь-якій людині, групі людей, громаді, що розширює або відновлює їхню здатність до соціального функціонування, сприяє реалізації громадянських прав, запобігає соціальному виключенню.

Аукціон - сучасна комплексна форма культурно-дозвілєвої діяльності, в основі якої - публічний розпродаж предметів, сувенірів, тобто матеріальних цінностей за знання.

Альманах (від араб. al-manākh - час, міра) - на початку XIV–XV ст. це календарні таблиці з астрономічними вирахуваннями, а пізніше в XVI ст. календарі на довший протяг часу, врешті, збірки літературних творів (віршів, оповідань, повістей тощо), різновид серійного видання, тривала збірка літературно-художніх і/або науково-популярних творів, об'єднаних за якою-небудь ознакою (тематичною, жанровою, ідейно-художньою і т. п.).

Банк даних - сукупність однієї або декількох баз даних із засобами управління даними. Б. д. автоматизована інформаційно-пошукова система, що складається з однієї або декількох баз даних і системи зберігання, обробки та пошуку інформації в них.

Бібліотека - науково-довідкова, заклад культури, створений для громадського користування і зберігання друкованих творів.

Декоративно-прикладне мистецтво - одна з форм народної творчості, діяльність по створенню художніх виробів декоративного та (чи) ужиткового призначення.

Дозвілля - діяльність у вільний час поза сферою громадської і побутової праці, завдяки якій індивід відновлює свою здатність до праці і розвиває в собі в основному ті уміння і здібності, які неможливо удосконалити у сфері трудової діяльності.

Інтелектуальна власність - виняткове право громадянина або юридичної особи на результат інтелектуальної діяльності: літературна, художня, виконавська, звукозаписна, телевізійна діяльність.

Вироби народного художнього промислу - художній виріб декоративного та (чи) ужиткового призначення, виготовлений відповідно до традицій цього промислу.

Інформатизація - організаційний соціально-економічний і науково-технічний процес створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб і реалізації прав громадян, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, організацій, громадських об'єднань на основі формування і використання інформаційних ресурсів.

Мистецтво - термін, використовуваний в двох значеннях:

1) майстерність, уміння, спритність, вправність, розвинені знанням справи;

2) творча діяльність, спрямована на створення художніх творів (естетично-виразних форм).

Картотека (від грецьк. theke - ящик) - сукупність, набір карток-носіїв інформації, об'єднаних, систематизованих і розміщених в якому-небудь порядку: за абеткою, темами, термінами.

Якість послуги - сукупність характеристик послуги, що визначають її здатність задовольняти встановлені або передбачувані потреби споживача.

Клуб (любительське об'єднання) - організована форма громадської самодіяльності, що створюється на основі добровільності, спільності творчих інтересів і індивідуального членства учасників з метою задоволення різноманітних духовних запитів і інтересів у вільний час.

Клубна установа - організація, основною діяльністю якої є вивчення, надання населенню різноманітних послуг соціально-культурного, просвітницького, оздоровчого і розважального характеру, створення умов для занять любительською художньою творчістю.

Колектив самодіяльної народної творчості - добровільне об'єднання аматорів, засноване на спільності інтересів і спільної творчої діяльності, сприяючій розвитку дарувань його учасників, освоєнню і створенню ними культурних цінностей.

Гурток - поширена первинна форма самодіяльності.

Культура народів і етнічних спільностей - стійка сукупність властивих окремій національній (етнічній) групі загальних світоглядних, моральних і матеріальних цінностей, норм і зразків поведінки, що визначають її характерні особливості, визнання цінності цих культур і прояв пошани до них.

Культурна діяльність - діяльність із збереження, створення, поширення і освоєння культурних цінностей.

Культурно-дозвіллева діяльність - діяльність з організації дозвілля, надання різноманітних соціально-культурних послуг, створенню умов для занять самодіяльною художньою творчістю.

Культурні цінності - моральні і естетичні ідеали, норми і зразки поведінки, мови, діалекти і говори, національні традиції і звичаї, історичні топоніми, фольклор, художні промисли і ремесла, твори культури і мистецтва, результати і методи наукових досліджень культурної діяльності, що мають історико-культурну значущість будівлі, споруди, предмети і технології, унікальні в історико-культурному відношенні території і об'єктів.

Культурні блага - умови і послуги, що надаються організаціями, іншими юридичними і фізичними особами для задоволення громадянами своїх культурних потреб.

Аматор - "охочий до чого-небудь", що "любить що-небудь", а також "дилетант, тобто людина без належної спеціальної підготовки, яку вона набуває з досвідом" (В. І. Даль).

Ансамбль - в архітектурі та містобудуванні — гармонійна єдність споруд, творів монументально-декоративного мистецтва і зелених насаджень.

Апсида (гр. - склепіння) - виступ споруди, напівкруглий, прямокутний, багатокутний у плані, перекритий півкуполом або замкнений півсклепінням. Застосовується в християнських храмах.

Арка - криволінійне перекриття прорізів у стіні (вікон, дверей, воріт) або прольотів між опорами - стовпами, колонами, пілонами.

Аркада (фр. arcade, італ. areata) — ряд однакових за формою і розмірами арок, що спираються на стовпи або колони. Застосовують переважно при спорудженні відкритих галерей.

Архітектура - 1) будівельне мистецтво, проектування й будівництво споруд; 2) мистецький характер споруди.

Архітектурні ордери - система архітектурних засобів і прийомів композиції, що виражається певною структурою й художньо-образним виявом складових частин стояково-балкової конструкції будівлі. Основні різновиди архітектурних ордерів - доричний, іонічний, корінфський. Архітектурний ордер складається з трьох основних частин: колони, її підніжжя - стилобата й антаблемента, що спирається на колону. Колона (крім доричної) має базу і завершується капітеллю. Антаблемент складається з архітрава, фриза й карниза.

Апокрифи (від грец. "таємничий", "прихований") - твори християнського фольклору і літератури, які не визнавалися церквою канонічними і заборонялися нею.

Любительський рух - організація діяльності через спілкування і творчість до самореалізації. Де спілкування відбувається через предмет діяльності, а творчість - через практичну любительську діяльність.

Любительське мистецтво - непрофесійна творча діяльність, що спрямована на створення естетично-виразних форм, базується на духовних потребах і інтересах людини.

Майстер народного художнього промислу - фізична особа, яка виготовляє вироби певного народного художнього промислу відповідно до його традицій.

Матеріальна послуга - послуга із задоволення матеріально-побутових потреб споживача.

Методика (у соціології) - система операцій, процедур, прийомів встановлення соціальних фактів, їх систематизації і засобу їх аналізу.

Методика (у контексті соціокультурної діяльності) - система знань про засоби, форми і методи, вживані закладами культури.

Методика культурно-дозвілєвої діяльності - діалектична єдність професійної діяльності організаторів і методистів (сценаристів, режисерів та інших фахівців) і учасників культурно-дозвілєвих програм та інших відвідувачів закладів культури.

Методична робота – 1. цілеспрямований, цілісний, безперервний процес, спрямований на підвищення професіоналізму і кваліфікації працівників як показника якості кадрового потенціалу організації;

2. безперервний, цілеспрямований процес по вивченню споживача культурних послуг, зміст послуг і розвитку соціально-культурних пропозицій.

Меценатство - безвідплатна, як правило, тривала діяльність, пов'язана з систематичною фінансовою підтримкою творчої особи, колективу.

Музей - науково-дослідний і культурно-дозвілєвий заклад, який здійснює комплектування, облік і зберігання, вивчення і популяризацію пам'ятників історії і культури, природних об'єктів.

Народний художній промисел - одна з форм народної творчості, діяльність по створенню художніх виробів ужиткового та (чи) декоративного призначення, здійснювана на основі колективного освоєння і спадкоємного розвитку традицій народного мистецтва в певній місцевості в процесі творчої ручної та (чи) механізованої праці майстрів народних художніх промислів.

Нематеріальна культурна спадщина - звичаї, форми представлення і вираження, навички, а також пов'язані з ними інструменти, предмети, артефакти і культурні простори, визнані співтовариствами, групами і, в деяких випадках, окремими особами як частина їх культурної спадщини. Така нематеріальна культурна спадщина, що передається з покоління в покоління, постійно відтворюється співтовариствами і групами залежно від їх довкілля, їх взаємодії з природою, їх історії та формує у них почуття самобутності і спадкоємності, сприяючи тим самим пошані культурної різноманітності і творчості людини.

Обряд - традиційна форма передачі культури новим поколінням. Система специфічних дій, що копіюється кожним новим поколінням. Носить символічний характер.

Звичай - загальноприйнятий порядок, традиційно сталі правила поведінки, дії і т.д., що копіюється новими поколіннями.

Відпочинок - будь-яка діяльність або бездіяльність, спрямована на відновлення сил людини, яка може здійснюватися як на території постійного проживання людини, так і за її межами.

Показник якості послуги (обслуговування) - кількісна характеристика одного або декількох властивостей послуги (обслуговування), що становлять її (його) якість.

Рекреація (від. лат. «recreatio» - букв. відновлення) - відпочинок, відновлення сил людини, витрачених в процесі певної діяльності.

Ритуал (від латв. - обрядовий): –

- форма складної символічної поведінки, що історично склалася, впорядкована система дій;
- виражає соціально-культурні і релігійні цінності;
- традиційно вироблений метод соціального виховання;
- кульмінаційна частина обряду, де відбувається перехід особи з однієї особово-соціальної якості в іншу.

Самодіяльна (любительська) народна творчість - сукупність творів різних видів і жанрів, створених народом на основі його самобутніх традицій, а також своєрідні форми і способи художньо-мистецької діяльності.

Вільний час - частина неробочого часу, не пов'язана із задоволенням природних потреб і відведена для виконання діяльності нетрудового характеру

Сільський клубний заклад - клубний заклад, розташований на території сільської ради.

Спонсорство - вид фінансової підтримки культурних потреб, розрахований на отримання непрямого ефекту від зроблених вкладень (створення позитивного іміджу фірми, отримання податкових пільг, реклама і т. д.).

Стандарт на послугу - стандарт, що встановлює вимоги, які повинна задовольняти послуга, з тим щоб забезпечити відповідність її призначенню.

Суб'єкти культурної діяльності - фізичні та юридичні особи, що беруть участь в культурній діяльності.

Сфера обслуговування населення - сукупність підприємств, організацій і фізичних осіб, що надають послуги населенню.

Творчий працівник - фізична особа, яка створює культурні цінності, вважає власну творчу діяльність невід'ємною частиною свого життя, визнана або вимагає визнання як творчого працівника, незалежно від того, являється чи ні членом якої-небудь асоціації творчих працівників (до творчих працівників належать особи, зараховані до таких Всесвітньою конвенцією про авторське право, конвенцією Берну про охорону творів літератури і мистецтва, Римською конвенцією про охорону прав артистів-виконавців, виробників фонограм і працівників органів радіомовлення).

Послуга - результат безпосередньої взаємодії виконавця і споживача, а також власної діяльності виконавця по задоволенню потреби споживача.

Послуги закладів (організацій) культури (у тому числі рекреаційні послуги) - діяльність, результати якої не мають матеріального вираження, реалізуються і споживаються в процесі здійснення культурної творчої і дозвілєвої діяльності установи культури.

Бал - різновид вечорів відпочинку, яка відрізняється різноманітністю використовуваних емоційно-художніх засобів дії і великою варіативною композиційною побудовою, що театралізується.

Гуляння - масове народне свято просто неба в парках культури і відпочинку, на вулицях, площах, замських садах, на набережних.

Дисотека - багатоваріантна форма проведення колективного дозвілля людей, що об'єдналися на основі загального інтересу до музики і танцю; складний технічний комплекс пристроїв, приладів для світла, звуку, ефектів, слайдів, фрагментів кіно, фотографій.

Диспут - публічна суперечка на актуальну для аудиторії тему, діалогічна форма усної пропаганди.

Вечір - емоційний погляд на подію (проблему), прийом подачі документального матеріалу, структура його побудови: вечір-репортаж, вечір-розповідь, вечір-портрет, вечір-інтерв'ю (діалог), вечір-мітинг, вечір-ритуал.

Клубний вечір - масове видовище, присвячене певній проблемі (темі), орієнтоване на конкретну аудиторію; сценічна композиція, ланцюг усних виступів, образів, що розвиваються за законами клубної драматургії.

Амбівалентність - двоїстість чуттєвого переживання, яка виражається в тому, що однаковий об'єкт викликає у людини одночасно два протилежних почуття (наприклад, любові і ненависті). Звичайно одне з амбівалентних почуттів витісняється й маскується іншим. Амбівалентність сягає корінням у неоднозначність ставлення людини до навколишнього світу, у суперечливість системи цінностей.

Анімізм (лат. *anīma* - душа або *anīmus* - дух) - віра в існування самостійної духовної сутності (сили чи істоти), здатної вселятися в людину, тварину, рослину (тобто у щось живе) чи полишати їх.

Літературно-музична композиція - монтаж (з'єднання) різножанрових творів літератури і мистецтва, об'єднаних темою і ідеєю, єдиним сценарно-режисерським ходом.

Метод - правильний шлях, спосіб, план для досягнення певної мети: в науці спосіб і порядок дослідження предмета для отримання якнайповнішого і відповідного істині результату. Метод документальності заснований на використанні конкретних життєвих фактів в художній формі.

Номер (у контексті культурно-дозвілєвої програми) - окремий відрізок дії, що має власну внутрішню структуру.

Огляд - публічний показ досягнень і результатів суспільно корисної діяльності колективів.

Тематичний вечір, що театралізується - ідейно і сюжетно організований ланцюг усних виступів, дій, зорових образів, пов'язаних між собою не лише сюжетом, але і певним сценарієм і режисерським ходом. Як правило, складається з двох частин (масової і сценічної), передбачає участь реального героя. Тематичний концерт, що театралізується, - особливий жанр сучасного масового мистецтва, в якому використовуються різні жанри, починаючи від академічного хору і закінчуючи народним танцем. На відміну від філармонічного, завжди тематичний, в нім художнє і смислове з'єднується в одне ціле. У центрі - номер, що становить основу жанру.

Тематичне свято, що театралізується - особливий вид соціально-культурного життя людей, який припускає безліч видовищних форм, діючих одночасно: карнавальний хід, маніфестація, концерт, обряд або ритуал, масові гуляння і т. д.

Аналітична година - заняття, на якому розглядається актуальна проблема, розбираються причини її виникнення і способи вирішення.

Баскет-метод (розбір ділових паперів) - метод навчання на основі імітації ситуацій, що часто зустрічаються в практиці роботи керівників. Одному з присутніх пропонують виступити в ролі керівника, якому потрібно в терміновому порядку розібрати ділові папери (листи, доповідні записки, телефонограми, факси, звіти і тому подібне), що накопичилися на його столі та прийняти з цього певні дії.

Ділова гра - форма навчання, коли відтворення учбової тематики відбувається на основі ситуаційного матеріалу, що моделює ті або інші аспекти професійної діяльності слухачів. Ділова гра припускає наявність певного сценарію, правил роботи та інформації, що визначає хід змісту гри.

Доповідь - метод розгорнутого освітлення актуальних проблем з метою вироблення громадської думки з наступними обговореннями і визначенням висновків, оцінок, резолюцій.

Комп'ютерне навчання - метод навчання, при якому інформація надається невеликими блоками в друкарському виді або на моніторі комп'ютера. Після прочитання кожного блоку матеріалу той, хто навчається повинен відповісти на запитання, покликані оцінити глибину розуміння і ступінь засвоєння вивченого матеріалу.

Конференція - засіб спілкування, обговорення і рішення проблем в наукових, професійних і політичних співтовариствах. В той же час це і засіб ділового спілкування з метою підвищення активності діяльності.

Коучинг (англ. coaching) - метод безпосереднього навчання менш досвідченого співробітника досвідченішим в процесі роботи; форма індивідуального наставництва, консультування. Коучинг - форма консалтингу, тобто бізнес-консультування. На відміну від звичайного, традиційного викладання, коучинг не розповідає про минуле досліджуваного питання, не висуває і не аналізує безліч точок зору. Коучинг економить час, розкриваючи суть проблеми і пропонуючи практичні методи її рішення.

Круглий стіл - один із способів обговорення проблеми, вироблення стратегії і тактики ділової політики закладу (закладів) культури. Учасниками круглого столу зазвичай є керівники або авторитетні фахівці в професійній області діяльності.

Курси - одна з форм підготовки і підвищення кваліфікації працівників для сфери виробництва і управління, науки, культури, освіти, охорони здоров'я і побутового обслуговування населення.

Лекція - метод усної дії, розгорнутого наукового освітлення проблем сучасності. Види: академічна, публічна, лекція-концерт, лекція-показ, кінолекторій, цикл лекцій.

Майстер-клас - показовий урок фахівця з різних видів і жанрів мистецтва (творчості).

Ролева гра - метод навчання, в якому ігрові ситуації зазвичай моделюють або відтворюють реальні або типові робочі ситуації, де кілька осіб, які навчаються грають певні ролі (наприклад,

начальника і підлеглого) в певних обставинах, прагнучи добитися рішення поставленої навчальної задачі.

Семінар - один з основних видів учбових занять, що складається з обговорень, повідомлень, доповідей, рефератів, виконаних учасниками за результатами культурно-дозвіллевих практик. У соціокультурній сфері більшою мірою семінари використовуються як самостійна форма тематичних учбових занять, не пов'язаних з лекційними курсами.

Тренінг - систематичне тренування і вдосконалення певних навичок і умінь. Під тренінгом розуміється таке навчання, в якому теоретичні блоки матеріалу мінімізовані і основна увага приділяється практичному набуванню навичок і умінь.

Методичне орієнтування - форма повідомлення про впровадження активних форм клубної роботи в галузі, рекомендовані репертуарні і сценарні матеріали; огляд спеціальної і періодичної літератури і т. д.

Методична довідка - коротка форма інформації про якісні аспекти аналізу практики клубної роботи.

Методичні рекомендації - повна інформація про рекомендований досвід, відтворює як досвід проведення заходу, так і усю "закулісну" роботу, пов'язану з його вибором, моделюванням, підготовкою і т. п.; дані про причини виникнення нового досвіду, умови, значення його результативності, можливості застосування цього досвіду в типових ситуаціях і т. і.

Методичний лист - коротка форма повідомлення, практично застосовується для виконання планових завдань.

Узагальнення досвіду - повна інформація про передовий досвід з конкретною фіксацією результатів досвіду за певними ознаками (об'єкт аналізу, суб'єкт дії; умови проведення роботи; мета і зміст заходу, методи роботи; досягнутий результат).

Навчальне видання

**Т.З. МАЛАНЮК
В.В. ШИКЕРИНЕЦЬ
В.В. ФЕДОРАК
О.В. КАЧМАР
О.І ДУТЧАК**

ІСТОРІЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Навчально–методичний посібник

В авторській редакції
Гарнітура Times New Roman
Наклад 300 прим.